

Milan Vresk: UVOD U GEOGRAFIJU. Razvoj, struktura, metodologija, Školska knjiga, Zagreb, 1997, 304 str. 60 slika i 15 tablica

Nedostatak teorijskih rasprava o predmetu (objektu i području) i metodologiji istraživanja, te razmjerno nedovoljan transfer dostignuća iz svjetskih žarišta geografske misli, temeljne su slabosti suvremenog razvoja geografije u Hrvatskoj. Uzroci manjkavosti takvih, fundamentalnih i transfernih radova uglavnom su poznati. No sve više je i prisutna svijest o posljedicama takvog stanja na razvoj struke, kao i neminovnost veće orijentacije na temeljna istraživanja i svjetska iskustva, kao pretpostavke bržeg razvoja i afirmacije geografske struke u nas.

Pred nama je sveučilišni udžbenik dr. Milana Vreska, koji je u znatnoj mjeri ispunio prazninu takve vrste u hrvatskoj geografskoj bibliografiji. Skroman i nepretenciozan naslov knjige *Uvod u geografiju* na prvi bi pogled mogao sugerirati da se radi o više-manje standardnom sveučilišnom udžbeniku. S obzirom na svoju prvenstvenu svrhu, ona to je svakako jest, ali je i mnogo više od toga - riječ je o temeljnom radu i po mnogočemu jedinstvenom djelu u našoj geografskoj struci. U njemu je sustavno i sintetično izložen razvoj geografije od antičkog doba do kraja 18. stoljeća, razvoj i metodološki sustav moderne geografije od početka 19. stoljeća s težištem na regionalnoj geografiji horološkog i idiografskog značaja, te nomotetički usmjerene i znanstveno utemeljene "nove geografije" od sredine 20. stoljeća. Naposljetku donosi i pojavu novih sinteza i razvoj metodološkog sustava geografije u aktualnom vremenu.

Rad je strukturiran od petnaest tematskih cjelina, izloženih u sljedećim posebnim

poglavljima: Geografija kao znanstvena disciplina (11-19), Pojava i razvoj geografske misli do 19. stoljeća (20-29), Razvoj moderne geografije (1800.-1950) (30-75), Metodološki sustav geografije (76-168), Razvoj "nove geografije" (169-231), Behaviorizam u geografiji (232-238), Ekološki pristupi u geografiji (239-247), Humanistički pristupi u geografiji (248-253), Strukturalizam u geografiji (254-260), Noviji razvoj i položaj fizičke geografije (261-270), Novi pristupi regionalnoj geografiji (271-278), Novi metodološki sustav geografije (279-282), Primijenjena geografija (283-288), Geografija u školi (289-290) te Sažetak i zaključak (291-293).

Pritom je bitno napomenuti da taj obiman (više od 300 stranica) pregledni rad nije rezultat kompilacije, kao što bi se iz njegova sadržaja i 350 referenci citirane, korištene i preporučene literature eventualno moglo zaključiti. Naprotiv, riječ je o samosvojnom autorskom djelu koje se odlikuje originalnom koncepcijom, kritičkim vrednovanjem korištenih izvora i građe te filozofsko-stručnim promišljanjem neposrednog objekta proučavanja, po čemu ima sve značajke dobro utemeljene znanstvene sinteze o razvoju, strukturi i metodologiji geografije.

Po prirodi svoje tematike teorijsko-metodološki radovi, pa i ovakve znanstveno-pregledne sinteze o toj materiji, obično su intrigantni u pripadajućim stručnim krugovima, pa su u pravilu popraćeni različitim recepcijom - od polemičkog osporavanja, preko nekritičkog prihvaćanja do panegirika.. Razlog

tomu je što se njima, više nego djelima iz bilo kojeg drugog područja, remeti postojeće stanje stvari ("ustajale vode") i daje poticaj novom zamahu u razvoju struke. Takav je slučaj i s ovom vrijednom knjigom koja je pred nama. O njezinoj vrijednosti i korisnosti za razvoj geografije u Hrvatskoj uvjerljivo svjedoče i kraći naglasci iz recenzije te knjige.

"Predmet o kojem se piše posebno je važan sa stanovišta teorijskog pristupa o objektu istraživanja geografije, jer se prostorom bave brojne znanosti. Bitno je važno utvrditi specifičnu geografsku metodologiju i suženi objekt po čemu bi se geografski pristup razlikovao od pristupa brojnih drugih znanosti. Obradena je problematika nužno potreban tekst i studentima i nastavnicima, pa i ambicioznijim učenicima srednjih škola te širokom spektru stručnjaka koji se bave obrađenom problematikom. . . . Ovo je prvi izuzetno opsežan i detaljan prikaz objekta geografskog istraživanja" (T. Šegota).

"Radi se o vrlo opsežnom djelu koje je svojim sadržajem obuhvatilo svu relevantnu problematiku geografske znanosti. . . . Temeljno analizirajući prijedeni put geografije i sve aspekte njezinog suvremenog razvoja, posebice teorijske osnove pojedinih geografskih disciplina i usmjerenja, autor je stvorio originalno i vrijedno djelo kakvo do sada u nas nije postojalo. Prijenos veoma opsežnog svjetskog znanja o geografiji u naš stručni krug on je proveo sustavno, na bazi utemeljenih eksplikacija i sa izrazitim kritičkim pristupom. . . . djelo predstavlja značajan doprinos našoj geografskoj znanosti te će vrlo poticajno djelovati na daljnji razvoj geografije u Hrvatskoj" (M. Sić).

"Predmet o kojem se piše iznimno je značajan. . . . u nas se još nije pojavio takav rukopis unatoč dugoj i nasušnoj potrebi struke i šireg čitateljstva. Potreban je školi i sveučilištu,

teoriji i praksi, studentu, nastavniku i znanstveniku. Tekst je od temeljne upotrebljivosti jer popunjava veliku prazninu u domaćoj geografskoj bibliografiji, a dobro će doći i nekim susjednim disciplinama koje se više ili manje prožimlju s geografijom.

Rukopis je originalan koncepcijom i slijedom misli o građi koja je preuzeta iz svjetskih rasprava i propuštena kroz filter stručnosti i pomnog razmišljanja autora. . . . Sažima svjetsku lepezu razmišljanja o geografiji. Tekst sistematizira, nudi i intrigira na daljnja razmišljanja. Neki su njegovi dijelovi na filozofskoj ravni znanosti. . . . S objavom ovog rukopisa u nas, nitko u odgovarajućim raspravama neće više smjeti govoriti "na pamet", već će se morati osloniti nešto od svega što je ovdje napisano. . . . Ova je knjiga pozornica misli, traganja za rješenjima i prijedloga o novom metodološkom sustavu geografije" (M. Friganović).

Sukladno izloženom, sveučilišni udžbenik *Uvod u geografiju* M. Vreska trebao bi postati nezaobilazno štivo svakog studenta i školovanog geografa u Republici Hrvatskoj. Široko (što šire) ovladavanje njezinim sadržajima - temeljnim znanjima o razvoju, strukturi i metodologiji geografske znanosti, pretpostavka je podizanja opće znanstveno-stručne razine i, posredno, učinkovitosti praktične primjene geografije u nas. O tome - uspješnosti davanja odgovora na pitanja koja se pred nju postavljaju u aktualnom vremenu, čemu će na fundamentalnoj razini svoj doprinos nesumnjivo dati i ovo vrijedno djelo, ovisit će i budući ugled struke u društvu.

Dane PEJNOVIĆ